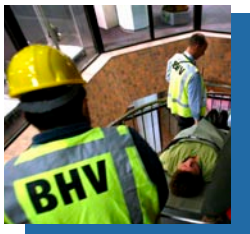
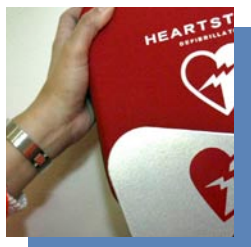

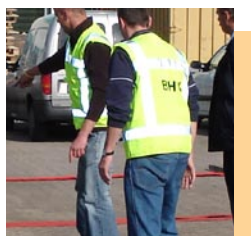
STICHTING
VAN DE ARBEID

HANDREIKING BEDRIJFSHULPVERLENING

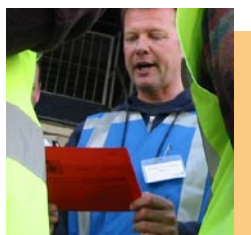

HANDREIKING BEDRIJFSHULPVERLENING

Uitgave: Stichting van de Arbeid
Mei 2008

Colofon

De in 1945 opgerichte Stichting van de Arbeid is een (privaatrechtelijk) landelijk overlegorgaan van de centrale organisaties van werkgevers en werknemers in Nederland. Thans zijn in de Stichting vertegenwoordigd de Vereniging VNO-NCW (VNO-NCW), de Koninklijke Vereniging MKB-Nederland (MKB), de Federatie Land- en Tuinbouw-organisatie Nederland (LTO), de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV), het Christelijk Nationaal Vakverbond (CNV), de Vakcentrale voor Middengroepen en Hoger Personeel (MHP).

Uitgave:

Stichting van de Arbeid
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK DEN HAAG
tel.: 070 - 3 499 577
fax: 070 - 3 499 796
e-mail: info@stvda.nl
<http://www.stvda.nl>

Tekst: Frans de Kruif, Wim Korteweg (Orbis) en Frits Schut (NVB)

Ontwerp en druk: Huisdrukkerij SER

Projectleider: drs. J.H. Hooiveld MSc

e-mail: j.hooiveld@stvda.nl
tel.: 070 - 3 499 585
mobiel: 06 - 10 175 536

© 2008, Stichting van de Arbeid

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de Stichting van de Arbeid.

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1. Inleiding	7
1.1 Doel van de handreiking	7
1.2 Doelgroep	7
1.3 Werkingssfeer	8
1.4 Leeswijzer	8
2. Het wettelijk kader	9
2.1 Arbeidsomstandighedenwet	9
2.2 Andere wettelijke bepalingen	11
3. BHV als onderdeel van het veiligheidsbeleid	13
4. BHV is maatwerk	15
4.1 Maatgevende factoren	15
4.2 Splitsing en specialisatie van BHV-taken	17
5. Van RI&E naar BHV	19
5.1 Inventariseer restrisico's en maatgevende factoren in de RI&E	19
5.2 Het opstellen van scenario's	21
5.3 Invulling van de BHV-organisatie	22
5.4 Leg de organisatie van de BHV vast in een plan	25
5.5 Borg de BHV in de organisatie	27
6. BHV in de arbocatalogus	29
6.1 Beslissing over het opnemen van BHV in de arbocatalogus	30
6.2 Stappen en afwegingen bij de invulling van de BHV-module	30
Bijlagen	33
Bijlage 1: Relevante wet- en regelgeving BHV	35
Bijlage 2: Relevante documenten en websites over BHV	45
Bijlage 3: Checklist voor opzet BHV-organisatie	47
Bijlage 4: BHV-functies	51
Bijlage 5: Opleiding bedrijfshulpverlener	53
Bijlage 6: Rekenmethodes voor aantal BHV-ers	57

Bijlage 7: De veiligheidsketen	61
Bijlage 8: Voorbeelden van BHV-invulling in de praktijk	63
Bijlage 9: Adressenlijst	69

Voorwoord

Deze handreiking is geschreven in opdracht van de Commissie Begeleiding Arbocatalogi (CBA) van de Stichting van de Arbeid. Deze handreiking is bedoeld voor werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers van sectoren en branches die een arbocatalogus willen maken. Deze handreiking ondersteunt die vertegenwoordigers.

In deze handreiking worden de doelvoorschriften die van toepassing zijn inzichtelijk gemaakt en ingevuld met mogelijke maatregelen. En er worden verschillende afwegingen voorgelegd die kunnen helpen bij het opstellen van de arbocatalogus.

Bij het lezen van deze handreiking en bij het vaststellen van de maatregelen geldt een centrale spelregel: op branche- of sectorniveau moet een beslissing worden genomen over de vraag

- of er in “hun” arbocatalogus aandacht geschonken moet worden aan het thema van deze handreiking en vervolgens
- in hoeverre zij daarbij gebruik willen maken van het materiaal dat hier voorligt.

Dat geeft ook de werkelijke status van deze handreiking aan: het is niet meer en niet minder dan een advies aan genoemde vertegenwoordigers. Dat betekent ook dat sociale partners op decentraal niveau ten allen tijde zelf verantwoordelijk zijn en blijven voor de invulling van de arbocatalogus. Ook wat betreft het onderwerp dat in deze handreiking wordt behandeld.

We hopen met deze handreiking voor diezelfde branche- of sectorvertegenwoordigers de nodige tijd te kunnen besparen. Voor het vervaardigen van deze handreiking is veel voorbereidend uitzoekwerk verricht. De handreiking is niet “getoetst” door de Arbeidsinspectie, omdat het geen arbocatalogus betreft. Maar de inhoud voldoet wel aan de doelvoorschriften van de Arbowet, zodat er

van uit mag worden gegaan dat afspraken die binnen het kader van deze handreiking worden gemaakt, geen problemen zullen opleveren bij toetsing door de Arbeidsinspectie.

De handreiking is ontwikkeld in samenspraak met een groot aantal vertegenwoordigers van diverse branches. Dat geeft ons het vertrouwen dat het in de handreiking gepresenteerde materiaal veel weerklank zal ondervinden in diverse branches.

Rest ons niets anders dan de hoop uit te spreken dat deze handreiking zal bijdragen aan het tot stand komen van een arbocatalogus in uw branche. We wensen u daarbij veel succes.

Namens de CBA

Robin Linschoten
Voorzitter CBA

1. INLEIDING

Dit is de handreiking bedrijfshulpverlening (BHV), opgesteld in opdracht van de Commissie Begeleiding Arbocatalogi (CBA) van de Stichting van de Arbeid.

1.1. Doel van de handreiking

Deze handreiking biedt ondersteuning aan branches en sectoren bij de invulling van de doelvoorschriften uit de Arbowet en het Arbobesluit over van bedrijfshulpverlening (BHV) in een arbocatalogus.

De invulling van de BHV vraagt om maatwerk per branche en bedrijf. Deze handreiking biedt geen standaardmaatregelen en –normen. Het beschrijft de aanpak om te komen tot maatwerkafspraken in branches en een invulling op maat in bedrijven.

De handreiking richt zich met name op branches in het MKB en op branches met relatief lage brand- en ongevalsrisico's.

De BHV van grote organisaties met relatief grote risico's vereist meer maatwerk. Zij kunnen de (niet verplichte) norm NEN-4000 en het Arbo-informatieblad Bedrijfshulpverlening (AI-10) raadplegen voor meer gedetailleerde informatie.

1.2. Doelgroep

Deze handreiking richt zich op vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties. De handreiking ondersteunt bij het vaststellen van maatregelen en afspraken over BHV op brancheniveau.

1.3. Werkingssfeer

De handreiking gaat niet in op branches, bedrijven en werkzaamheden waarvoor specifieke omstandigheden en specifieke voorschriften gelden voor BHV, te weten:

- bouw;
- mijnbouw en winningsindustrie;
- defensie;
- bedrijven die vallen onder Besluit Risico's Zware Ongevallen 1999 (BRZO);
- bedrijven met een verplichte bedrijfsbrandweer. Bedrijven kunnen door de gemeente worden aangewezen om een bedrijfsbrandweer te hebben (Brandweerwet art. 13);
- werk op vaartuigen en in luchtvaartuigen.

1.4. Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat het wettelijke kader waarbinnen de BHV dient te worden georganiseerd.

In hoofdstuk 3 wordt BHV beschreven als onderdeel en sluitstuk van het veiligheidsbeleid van de onderneming.

Hoofdstuk 4 gaat in op de aspecten van BHV die om maatwerk vragen, in de branche en in de onderneming.

Hoofdstuk 5 beschrijft het proces van RI&E tot een parate BHV-organisatie in de onderneming.

Hoofdstuk 6 geeft aanwijzingen over de keuze om een BHV-module op te nemen in de arbocatalogus en de stappen om aan 'n BHV-module vorm te geven.

In bijlagen 1 t/m 8 is relevante detailinformatie over aspecten van BHV te vinden.

2. HET WETTELIJK KADER

2.1. Arbeidsomstandighedenwet

Basis van deze handreiking zijn de wettelijke doelvoorschriften in artikel 3 en artikel 15 van de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) en in diverse artikelen in het Arbeidsomstandighedenbesluit (Arbobesluit). Artikel 3 van de Arbowet omschrijft de beleidsverplichting tot BHV. Artikel 15 omschrijft de taken van BHV-ers.

Hoofdpunten van deze wettelijke bepalingen zijn:

- De werkgever heeft de verplichting om maatregelen te treffen voor zijn werknemers en andere werknemers binnen zijn bedrijf ten aanzien van:
 - eerste hulp bij ongevallen;
 - het bestrijden van brand en het beperken van de gevolgen van ongevallen;
 - alarmering en ontruiming;
 - communicatie en verbindingen met externe hulpdiensten.De laatstgenoemde taak is geen basistaak voor de bedrijfshulpverlener, maar kan wel bij bedrijfshulpverleners belegd worden.
- Er dienen tijdens de bedrijfstijd voldoende BHV-ers beschikbaar te zijn voor een effectieve inzet bij eerste hulp, brandbestrijding en het alarmeren en evacueren van de aanwezige werknemers.
- De risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E) vormt de basis voor de maatwerkinvulling van de BHV. In de RI&E worden de brand- en ongevalsrisico's geïnventariseerd. Op basis daarvan wordt het aantal, de opleiding en uitrusting van BHV-ers vastgesteld.
- Specifieke BHV-maatregelen zijn vereist in de volgende situaties:
 - bij het werken met gevaarlijke stoffen in het algemeen (Arbobesluit, art. 4.7) en voor thuiswerkers in het bijzonder (Arbobesluit, art. 4.114 en 4.115);

- bij risico's op zware ongevallen met gevaarlijke stoffen (waaronder verplichte scenariobeschrijving van ongevallen in de RI&E) (Arbobesluit, art. 2.5b.);
- bij werk in ruimten waar gevaar bestaat voor verstikking, bedwelming of vergiftiging dan wel brand of explosie (Arbobesluit, art. 3.5g. en Arbo-beleidsregels, art. 3.5g-2).
- Als de organisatie beschikt over een eerste-hulp post, worden daar nadere eisen aan gesteld (Arbobesluit, art. 3.25).

In bijlage 1 zijn de relevante bepalingen uit de Arbowet en het Arbobesluit opgenomen.

Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid

De werkgever is in het kader van de Arbowet primair verantwoordelijk voor de BHV binnen het eigen bedrijf. De Arbowet verplicht werkgevers bovendien om rekening te houden met de aanwezigheid van werknemers van een andere werkgever, zoals werknemers van een schoonmaak-, beveiligings- of onderhoudsbedrijf. Het is aan de samenwerkende werkgevers om afspraken te maken over de BHV-inzet.

Samenwerking en uitbesteding

De verantwoordelijkheid van de werkgever kan niet uitbesteed worden aan een andere werkgever. Iedere werkgever dient de BHV binnen de eigen organisatie te organiseren. Dat kan door het aanwijzen en opleiden van een of meer werknemers of door de BHV-taak zelf op zich te nemen.

Daarnaast kunnen met andere ondernemingen afspraken worden gemaakt over de praktische inzet van BHV-ers in elkaars bedrijven. Denk bijvoorbeeld aan een winkelstraat of bedrijventerrein. De afspraken over bijvoorbeeld alarmering en de inzet van externen worden schriftelijk vastgelegd.

Suggestie voor de arbocatalogus

Geef werkgevers en werknemers in MKB-branches voorlichting over de noodzaak en mogelijkheid om samen te werken met bedrijven in de directe omgeving. En faciliteer werkgevers met formats van samenwerkingsafspraken met andere werkgevers. Een voorbeeld is te vinden op de website van het Hoofdbedrijfsschap Detailhandel (HBD): www.hbd.nl. Dat gaat over de samenwerking van winkeliers in een winkelstraat over BHV.

2.2. Andere wettelijke bepalingen

Deze handreiking geeft invulling aan de doelvoorschriften van de Arbowet, maar in samenhang daarmee zijn ook andere wettelijke voorschriften die van invloed kunnen zijn op de BHV, van belang.

Dit zijn:

- De zorgplicht van de werkgever voor de veiligheid en gezondheid van een werknemer (art. 7:658 Burgerlijk Wetboek).
- De zorgplicht die in diverse wetten is vastgelegd voor derden (zoals gedetineerden, TBS-ers, ziekenhuis- en psychiatrische patiënten en schoolkinderen, etc.).
- De zorgplicht die wettelijk is vastgelegd om schade aan mens en milieu binnen en buiten het bedrijf te voorkomen en te beperken, zoals in de Wet milieubeheer (Wm), de Wet milieugevaarlijke stoffen (Wms) en de Wet gewasbestrijdingsmiddelen en biociden (Wgb). Milieuvergunningen kunnen bovendien voorschriften bevatten ter voorkoming en beperking van milieuschade in geval van calamiteiten.
- Het Besluit brandveilig gebruik bouwwerken (Gebruiksbesluit) verplicht een aantal categorieën van bedrijven tot het opstellen van ontruimingsplannen, die – indirect – van invloed kunnen zijn op de BHV-organisatie. Het Gebruiks-besluit is begin 2008 aangenomen in de Tweede Kamer en wordt van kracht medio 2008.

De categorieën die een gebruiksvergunning nodig hebben, zijn:

- gebouwen waar bedrijfsmatig of in het kader van verzorging nachtverblijf wordt gegeven aan meer dan 10 personen (zoals penitentiaire inrichtingen, ziekenhuizen, verpleeg- en verzorgingshuizen, hotels, pensions);
- gebouwen waarin dagverblijf wordt gegeven aan meer dan 10 personen jonger dan 12 jaar of meer dan 10 lichamelijk of verstandelijk gehandicapte personen (zoals dagopvang gehandicapten, kinderopvang en basisscholen).

Andere gebouwen waarin meer dan 50 personen tegelijk aanwezig kunnen zijn, hoeven geen vergunning aan te vragen. Zij hebben wel een meldingsplicht en dienen zich ook te houden aan de bepalingen in het Gebruiksbesluit. De aan BHV gerelateerde artikelen in het Gebruiksbesluit worden genoemd in bijlage 1.

- De Wet op de Ondernemingsraden (WOR) geeft instemmingsrecht aan de ondernemingsraad (OR) en Personeelsvertegenwoordiging (PVT) bij de regelingen op het gebied van BHV. De Arbowet bepaalt voor bedrijven die geen OR of PVT hebben, dat over de organisatie van de BHV overleg dient plaats te vinden met belanghebbende werknemers.

De brandbeveiligingsconcepten van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) geven onder andere aanwijzingen over BHV in verband met brandveiligheid. De inhoud van deze visiedocumenten is echter verouderd door veranderde wetgeving, maar kunnen soms nog wel nuttige aanwijzingen bevatten. De brandbeveiligingsconcepten zijn geschreven voor een aantal type gebouwen:

- gezondheidszorggebouwen;
- cellen en cellingebouwen;
- gebouwen met een publieksfunctie;
- industriegebouwen;
- kantoorgebouwen en onderwijsgebouwen;
- logiesgebouwen en bijzondere woongebouwen.

Meer informatie over de brandbeveiligingsconcepten is te vinden op de website van het Nederlands Instituut voor Fysieke Veiligheid (zie bijlage 2).

Suggesties voor de arbocatalogus

Ga na of specifieke wetgeving van invloed is op de BHV in de branche. Het kan gaan om een specifieke zorgplicht (zoals in de gezondheidszorg, onderwijs en penitentiaire inrichtingen), specifieke milieuwetgeving (zoals in de landbouw) of verplichtingen op grond van het Gebruiksbesluit.

3. BHV ALS ONDERDEEL VAN HET VEILIGHEIDSBELEID

BHV is onderdeel van het arbobeleid en draagt bij tot de beheersing van veiligheidsrisico's in de onderneming.

Het beleid en de organisatie van de BHV vloeit voort uit de risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E). De RI&E beschrijft de veiligheids- en gezondheidsrisico's in de onderneming. Op basis daarvan wordt een Plan van aanpak gemaakt, waarin de maatregelen worden beschreven om onder andere de risico's op brand en ongevallen weg te nemen of te beperken.

Bij het nemen van maatregelen wordt de arbeidshygiënische strategie gevolgd, die de prioriteit van aanpak aangeeft:

- 1e bestrijding aan de bron
- 2e afscherming van de bron
- 3e collectieve bescherming (waaronder organisatorische maatregelen)
- 4e individuele bescherming (waaronder voorlichting en instructie)
- 5e persoonlijke beschermingsmiddelen

Door voorzieningen te treffen (zoals branddetectie, blusinstallaties, compartimentering, brandvertragende toegangsdeuren en nooduitgangen) kunnen brand- en ongevalsrisico's verder worden verminderd.

De risico's die overblijven na het uitvoeren van de RI&E en het maken en uitvoeren van het Plan van aanpak heten 'restrisico's'. Voor het beheersen van deze restrisico's is een doeltreffende BHV-organisatie nodig.

Voorbeelden van restrisico's die niet volledig uit te sluiten zijn door arbomaatregelen

(afhankelijk per branche en bedrijf, vast te stellen in de RI&E):

- *risico's van natuurlijke aard: blikseminslag, storm, wateroverlast, overstroming;*
- *risico's van technische aard: explosie, stroomuitval, elektrocutie, blootstelling aan gevaarlijke stoffen, brand, snijden;*
- *risico's van sociale aard: overval, bommelding, terrorisme;*
- *risico's van externe aard: vallen, uitglijden, aanrijding, verdrinking, bedelving, verstikking;*
- *risico's van medische aard: hartinfarct, onwel worden, epilepsieaanval.*

Als meer nadruk op preventie wordt gelegd, kan met een eenvoudiger BHV-organisatie worden volstaan en nemen ook de risico's voor de BHV-ers in hun taakuitoefening af.

Ook na een verhuizing, verbouwing of bij een belangrijke wijziging in het bedrijfsproces dient de BHV opnieuw afgestemd te worden op de nieuwe situatie.

BHV is een essentieel element en completeert het veiligheidsbeleid van de onderneming. Dit wordt ook beschreven in de veiligheidsketen BHV, die wordt toegelicht in bijlage 7.

4. BHV IS MAATWERK

Op basis van de RI&E werkt de werkgever, in overleg met vertegenwoordigers van het personeel, de wettelijke BHV-taken uit. Het BHV-beleid moet passen bij de aard van de bedrijfsvoering, de gebouwgebonden factoren en risico's vanuit de omgeving van het bedrijf.

Een aantal maatwerkfactoren is op brancheniveau vast te stellen.

4.1. Maatgevende factoren

De volgende factoren zijn maatgevend voor de taken, competenties, opleiding, uitrusting en omvang van de BHV-organisatie:

1. Specifieke risico's in de bedrijfsvoering

Naast de algemene restrisico's op brand en ongevallen – hoe klein ook – kunnen in een bedrijf specifieke veiligheidsrisico's aanwezig zijn, bijvoorbeeld vanwege het werken met machines, gereedschappen en voertuigen (bijvoorbeeld heftrucks), gevaarlijke stoffen, biologische agentia of vanwege mogelijke agressie en geweld van klanten.

1. Het aantal aanwezigen

De BHV moet afgestemd zijn op het aantal aanwezige werknemers: de eigen werknemers en werknemers van andere werkgevers. De BHV moet ook rekening houden met aanwezige bezoekers, zoals klanten, patiënten en scholieren. Dit is met name van belang in verband met ontruiming, bijvoorbeeld bij brand of bommeldingen.

3. Het aantal niet-zelfredzame personen

De BHV moet extra rekening houden met aanwezigen die zichzelf moeilijk kunnen redden bij calamiteiten. Hierbij valt te denken aan bedgebonden patiënten, minder-validen en kleine kinderen.

4. De aard, grootte en complexiteit van het gebouw

Een groot, complex en oud gebouw met meerdere verdiepingen heeft meer risico's dan een klein, eenvoudig, nieuw en brandveilig laagbouw-pand. Zo dient de BHV rekening te houden met het aantal verdiepingen, de vuurbelasting van het gebouw en het aantal mogelijke vluchtroutes.

5. De beschikbaarheid en opkomsttijd van professionele hulpverleningsdiensten

De BHV treedt op totdat externe hulpverleners de inzet bij ongevallen, brand en ontruiming overnemen. Wanneer een bedrijf vlak bij een ambulancepost en brandweerkazerne ligt, is de opkomsttijd van professionele hulpverleners korter dan wanneer het bedrijf in het buitengebied is gehuisvest.

6. Risico's uit de externe omgeving

Bij de organisatie van de BHV dient rekening te worden gehouden met risico's uit de onmiddellijke omgeving, bijvoorbeeld als het bedrijf gelegen is in de buurt van een risicovol industrieel complex, waar bij externe calamiteiten een risico kunnen vormen voor het eigen bedrijf.

Suggesties voor de arbocatalogus

- *Per branche kunnen specifieke maatgevende factoren uitgewerkt worden, zoals:*
 - *veel voorkomende ongevals- of brandrisico's zijn, op grond van de aard van de bedrijfsvoering in de branche;*
 - *de aanwezigheid van bezoekers (zoals klanten, gedetineerden, studenten);*
 - *de aanwezigheid van niet-zelfredzame personen (zoals mindervaliden, kleine kinderen, patiënten).*
- *Wijs in de arbocatalogus op de factoren die niet branchespecifiek zijn en vragen om maatwerk op bedrijfsniveau, zoals:*
 - *de complexiteit en de brandveiligheid van het gebouw;*
 - *de opkomsttijd van professionele hulpverleners;*
 - *externe risico's uit de omgeving.*

4.2. Splitsing en specialisatie van BHV-taken

Een klein bedrijf met weinig risico's heeft meestal genoeg aan de parate beschikbaarheid van één BHV-er. Grotere bedrijven en bedrijven met meer risico's en complicerende factoren dienen meer inzet te plegen om tot een doeltreffende BHV-organisatie te komen.

De Arbowet verplicht niet dat alle BHV-ers competent zijn voor alle BHV-taken en over een volledige (basis)opleiding beschikken. Het is voorstelbaar dat in een bedrijf met relatief weinig risico's, meer verdiepingen of veel andere aanwezigen dan werknemers, een beperkt aantal BHV-ers beschikbaar is voor eerste hulp of brandbestrijding. In zo'n situatie kunnen meer BHV-ers zijn aangewezen en geïnstrueerd worden in het begeleiden van een ontruiming.

BHV-ers kunnen ook gespecialiseerd zijn voor eerste hulp bij ongevallen met bepaalde gevaarlijke stoffen of machines. In die zin mogen alle BHV-taken gecombineerd of gesplitst worden.

Het is raadzaam de opleiding van BHV-ers te laten aansluiten bij de BHV-taakverdeling in de organisatie (zie bijlage 5).

5. VAN RI&E NAAR BHV

Welke stappen moeten gezet worden om te komen tot een effectieve BHV-organisatie?

1. Inventariseer restructisico's en maatgevende factoren in de RI&E;
2. Bepaal de benodigde BHV-organisatie;
3. Leg de BHV-organisatie vast in een plan;
4. Borg de BHV.

5.1. Inventariseer restructisico's en maatgevende factoren in de RI&E

Bepaal op grond van de RI&E de restructisico's en de maatgevende factoren.

Vragen voor de RI&E

- a. Wat zijn de ongevals- en brandrisico's in het bedrijf, waarvoor preventieve maatregelen niet mogelijk of haalbaar zijn, of die kunnen plaatsvinden ondanks preventieve maatregelen?
- b. Welke maatgevende factoren zijn van belang voor de BHV:
 - de aard van de bedrijfsprocessen (gevaarlijke stoffen, machines, gereedschappen, voertuigen);
 - aard, grootte en complexiteit van het gebouw;
 - de aanwezigheid van bezoekers;
 - de aanwezigheid van niet-zelfredzame personen;
 - de opkomsttijd van professionele hulpverleners;
 - risico's uit de omgeving.
- c. Is de BHV-organisatie (gericht op eerste hulp, brandbestrijding, ontruiming en alarmering) voldoende afgestemd op de realistische restrisico's en maatgevende factoren in het bedrijf?
- d. Zijn werknemers voldoende voorgelicht over de risico's op calamiteiten en over wat ze moeten doen in geval van calamiteiten?
- e. Zijn BHV-ers voldoende opgeleid en geïnstrueerd om hun taken adequaat uit te voeren?
- f. Vinden er met enige regelmaat oefeningen plaats?
- g. Zijn er voldoende maatregelen genomen om de veiligheids- en gezondheidsrisico's van BHV-ers te voorkomen en te beperken?
- h. Zijn samenwerkingsafspraken over BHV met anderen vastgelegd?
- i. Voldoet de BHV aan de bepalingen in het Gebruiksbesluit?

Suggesties voor de branche-RI&E

- Neem in het branche-RI&E-instrument vragen op, om te komen tot een adequate BHV. Pas de vragen aan op de specifieke omstandigheden in de branche en maak deze zo concreet mogelijk. Geef met name in de toelichting praktische, concrete suggesties over passende maatregelen.
- Houd in de vraagstelling rekening met de meest voorkomende ongevallen, zoals die terug te vinden zijn in branche-onderzoeken of statistieken van het CBS en de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA). Deze statistieken geven overigens ook nuttige informatie over de ongevalsrisico's per sector, zoals die door werknemers worden beleefd (relevante websites: zie bijlage 2).
- Houd in het branche-RI&E-instrument rekening met specifieke wettelijke regels die gelden in geval van:
 - bij het werken met gevaarlijke stoffen in het algemeen (Arbobe-sluit, art. 4.7) en voor thuiswerkers in het bijzonder (Arbobe-sluit, art. 4.115);
 - bij werk in ruimten waar gevaar bestaat voor verstikking, bedwelming of vergiftiging dan wel brand of explosie (Arbobe-leidsregels, art. 3.5.g-2: zie bijlage 1).
- Kijk eventueel naar relevante aspecten in de (weliswaar verouderde) brandbeveiligingsconcepten.

5.2. Het opstellen van scenario's

Op basis van de geïnventariseerde risico's, de maatgevende factoren die daarin een rol spelen en informatie over de meest voorkomende ongevallen wordt de BHV nader uitgewerkt. Daarbij kunnen op het bedrijf toegesneden ongevals- en brandscenario's worden opgesteld. Deze scenario's beschrijven mogelijke situaties die zich kunnen voordoen, zoals een brand, ongeval of ontruiming. Vervolgens wordt nagegaan wat er moet gebeuren om tot snel en effectief ingrijpen te komen.

Aandachtspunten bij het opstellen van scenario's zijn:

- Van welke responsetijd wordt uitgegaan om tot een actieve inzet van BHV te komen?

- Van welke tijd wordt uitgegaan om tot ontruiming van een gebouw te komen?
- Wie moeten worden gealarmeerd in geval van calamiteiten en wat is daarvoor de procedure? Denk daarbij aan de alarmering van BHV-ers, externe hulpverleners, personeel en bezoekers.
- Wat is de taak- en verantwoordelijkheidsverdeling binnen de BHV-organisatie? Bijvoorbeeld: wie alarmeert, wie ontruimt, wie verleent eerste hulp, wie coördineert, wie vangt mensen op na ontruiming?

Responsetijden

BHV-ers moeten zo snel mogelijk na de melding van een brand of ongeval kunnen optreden. Hun inzet duurt tot het moment dat professionele hulpverleners arriveren en zij de BHV-inzet overnemen.

De Arbeidsinspectie hanteerde tot 2007 als norm, dat de BHV binnen 3 minuten na melding van een calamiteit in actie komt. Sinds die tijd is de responsetijd, voor wat betreft de Arbeidsinspectie, een kwestie van maatwerk, die afhankelijk is van de stand van de techniek en maatgevende factoren (zie paragraaf 4.1).

Op basis daarvan wordt bepaald hoe de BHV is georganiseerd:

- Wat is het aantal benodigde BHV-ers en wat zijn hun taken en specialisaties?
- Welke voorzieningen zijn nodig om de BHV-taken te kunnen uitvoeren, zoals EHBO-materialen, blusmiddelen, persoonlijke beschermingsmiddelen en communicatiemiddelen?
- Welke procedures moeten worden opgesteld voor alarmering, ontruiming en hulpverlening?
- Wat is de benodigde instructie en voorlichting aan werknemers en bezoekers in het bedrijf?

Betrek zo mogelijk de preventiemedewerker en de OR of PVT bij het opstellen van scenario's.

In bijlage 6 worden een aantal relevante scenario's genoemd die uitgewerkt kunnen worden.

5.3. Invulling van de BHV-organisatie

De BHV-organisatie kan op basis van de RI&E-uitkomsten en de scenario's verder beschreven worden. Onderstaand worden aandachtspunten beschreven die daarbij van belang zijn.

Aandachtspunten bij de BHV-organisatie

Algemeen

- Houd rekening met de reeds aanwezige competenties van werknemers, die ingezet kunnen worden voor BHV-taken, zoals toezichthouders in zwembaden en verpleegkundigen met eerste-hulpcompetenties en receptionisten die een rol kunnen spelen bij alarmering.
- Zorg dat er altijd voldoende BHV-ers zijn, en houd dus rekening met afwezigheid vanwege verlof, verzuim en het werken in roosters.
- Houd bij opleiding en instructie rekening met de risico's die BHV-ers zelf kunnen lopen in geval van inzet.
- Stem de BHV-inzet af op de voorschriften in de Gebruiksvergunning of de bepalingen in het Gebruiksbesluit.
- Zorg dat werknemers worden voorgelicht over wat zij moeten doen bij brand of ongevallen, hoe zij een ongeval of incident kunnen melden, hoe zij moeten handelen bij een ontruiming en wie de BHV-ers zijn; Voorbeelden van instructies aan werknemers zijn te vinden op de arbo-website van MKB-Nederland: www.arbo.mkb.nl.
- Informeer werknemers van andere bedrijven die binnen de inrichting aanwezig zijn over de BHV-organisatie.

Gevaarlijke stoffen

- Leid een of meer BHV-ers op die competent kunnen handelen bij calamiteiten met de betreffende stoffen en oefen daar ook mee.
- Houd rekening met de specifieke BHV-bepalingen in het Arbobesluit bij het werken met gevaarlijke stoffen (art. 4.7, 4.114 en 4.115).

- Stem de BHV zo nodig af op de voorschriften in de milieuvergunning (of de algemene zorgplicht in de Wet milieubeheer) ter voorkoming en beperking van milieuschade.

Machines, gereedschappen en voertuigen.

- Leid een of meer BHV-ers op die competent kunnen handelen bij calamiteiten die kunnen ontstaan met de specifieke machines, voertuigen of gereedschappen, en oefen daar ook mee.

Complexiteit van het gebouw
- Laat de BHV aansluiten bij de bouwtechnische situatie en de brandveiligheidsvoorzieningen van het gebouw. - Als er sprake is van meerdere verdiepingen en/of vleugels: zorg dat er per verdieping en vleugel één of meer mensen zijn aangewezen voor het ontruimen. - Zorg voor procedures van alarmering in verband met: - het melden van de calamiteit; - het oproepen van externe hulpverleners; - het oproepen van BHV-ers; - en het alarmeren van het personeel.
Aantal aanwezigen (inclusief bezoekers)
- Zorg dat bezoekers kunnen zien en horen wat ze moeten doen in geval van calamiteiten. - Stem het aantal benodigde BHV-ers (in veel gevallen met name ontruimers) af op het aantal aanwezigen inclusief bezoekers, verdeeld over de dag.
Aanwezigheid niet-zelfredzame personen
- Stel vast in hoeverre niet-zelfredzame personen zelf kunnen handelen bij calamiteiten en hoe zij daar zo goed mogelijk over worden voorgelicht. - Stem het aantal benodigde BHV-ers (met name ontruimers) af op het aantal aanwezige niet-zelfredzame personen en de mate waarin die geholpen moeten worden om in veiligheid te brengen. Het kan soms noodzakelijk zijn om alle personeelsleden op te leiden of te instrueren als ontruimer.
Externe risico's
Maak afspraken met het bedrijf waar de externe risico's vandaan kunnen komen: over de risico's, de benodigde BHV en de samenwerking tussen BHV-ers van de betrokken bedrijven.

Suggesties voor de arbocatalogus

Afhankelijk van de risico's en maatgevende factoren in de branche:

- Maak zo nodig formats voor branchespecifieke brand- of ongevalsscenario's (zie bijlage 6).
- Neem aandachtspunten uit deze paragraaf – al dan niet nader geconcretiseerd – op in de arbocatalogus.
- Maak afspraken over een branchespecifiek BHV-opleidingsprofiel, zo nodig modulair opgebouwd naar de afzonderlijke BHV-taken, dat aansluit bij
 - het soort letsel en schade die kan optreden;
 - het aantal en type bezoekers;
 - het aantal en type niet-zelfredzame personen.
Meer informatie is te vinden in bijlage 5.
- Geef zo mogelijk aanwijzingen over het aantal benodigde BHV-ers in verband met het aantal aanwezigen, het aantal externe bezoekers en het aantal niet-zelfredzame personen, afgestemd op de situatie in de branche.
Een aantal rekenmethoden die gebruikt kunnen worden voor het bepalen van het aantal BHV-ers, is te vinden in bijlage 6.

Relevante bijlagen:

- bijlage 3: checklist voor de opzet van een BHV-organisatie;
- bijlage 4: BHV-functies;
- bijlage 5: opleidingsprofielen BHV;
- bijlage 6: indicatieve rekenmethodes voor de vaststelling van het aantal BHV-ers;
- bijlage 8: voorbeeldbedrijven.

5.4. Leg de organisatie van de BHV vast in een plan

Stel een noodplan op waarin de BHV-organisatie en de afspraken binnen het bedrijf bij calamiteiten zijn vastgelegd.

De Arbeidsinspectie wil dat de volgende BHV-aspecten worden vastgelegd in een noodplan of RI&E:

- de risico's waarop de BHV is gebaseerd;
- de wijze waarop de aantallen en opleiding van de BHV zijn bepaald (bijvoorbeeld met behulp van scenario-beschrijvingen);
- hoe vastgesteld wordt of de BHV-organisatie werkt (oefenen en evalueren).

In grote organisaties en organisaties met grote risico's, is het wenselijk een BHV-beleidsplan op te stellen, waarin de BHV beleidsmatig wordt beschreven en onderbouwd.

Voorbeeldinhoudsopgave BHV-beleidsplan

- Ondernemingsdoelen BHV
- Relatie naar milieu- en gebruiksvoorschriften
- Conclusies ten aanzien van BHV in de RI&E
- Beschrijving scenario's
- BHV-organisatie
 - structuur
 - aantallen (uitgesplitst naar afdelingen, plaatsen en competenties)
- Opleiding en instructie
- Voorzieningen
- Instructie aan het personeel
- Afspraken over borging, audit en evaluatie

Voorbeeldinhoudsopgave noodplan

- Algemene informatie bedrijf:
 - adresgegevens;
 - belangrijke telefoonnummers (intern en extern);
 - alarmnummers (intern en extern);
 - informatie over gevaarlijke stoffen (opslagplaats, veiligheidsbladen)
- Korte onderbouwing:
 - de specifieke risico's waarop de BHV is gebaseerd;
 - de wijze waarop aantallen en BHV-opleiding zijn bepaald;
 - borging van de BHV-organisatie (oefenen en evalueren).
- BHV-organisatie
 - namen, BHV-functie, BHV-taken, BHV-opleiding, bereikbaarheid
 - opleidingsafspraken
- BHV-voorzieningen (wat, waar, controle en onderhoud)
 - alarmering;
 - EHBO-middelen;
 - blusmiddelen;
 - ontruimingsmiddelen;
 - bluswatervoorziening;
 - persoonlijke beschermings- en herkenningmiddelen BHV-er.
- Instructies medewerkers bij calamiteiten
- Noodkaarten en plattegronden
- Afspraken over oefeningen
- Registratieformulieren van calamiteiten

Een format van een noodplan, bedoeld voor kleinere ondernemingen met weinig specifieke risico's is te downloaden van de arbo-website van MKB-Nederland: www.arbo.mkb.nl.

Betrek de preventiemedewerker bij de opstelling van het noodplan en BHV-beleidsplan.

De vaststelling van het noodplan of BHV-beleidsplan is instemmingsplichtig voor de OR en PVT. Als een bedrijf geen OR of PVT heeft, dient de invulling van de BHV te worden overlegd met de belanghebbende werknemers (Arbowet, artikel 12, lid).

Suggesties voor de arbocatalogus

- *Geef in de arbocatalogus een branchespecifiek format dat werkgevers en werknemers op bedrijfsniveau kunnen gebruiken voor de invulling van het BHV-plan, eventueel met gebruikmaking van het voorbeeldformat van MKB-Nederland.*
- *Houd rekening met het instemmingsrecht van OR en PVT (of bij afwezigheid daarvan: overleg met betrokken werknemers) bij de maatwerkinvulling op bedrijfsniveau.*

5.5. Borg de BHV in de organisatie

Voor de borging van de BHV zijn de volgende aspecten van belang:

- De BHV dient tijdens bedrijfstijd altijd paraat te zijn.
- Een regelmatige evaluatie en bijstelling van de BHV op basis van een actuele RI&E.
- De BHV-organisatie wordt bijgesteld in geval van veranderingen aan gebouwen en inrichting, bedrijfsprocessen en het personeelsbestand.
- Er worden structureel oefeningen gehouden, op basis van de beschreven scenario's.
- De competenties van BHV-ers worden op peil gehouden door een regelmatige herhalingscursus, regelmatig oefenen en eventuele bijscholing.
- Het personeel en andere aanwezigen krijgen structureel instructie en voorlichting over wat ze moeten doen in geval van calamiteiten.

Bedrijven die gebruik maken van een kwaliteits- of arbozorgsysteem, kunnen er voor kiezen de BHV-organisatie en –procedures daarin opnemen, zodat ze ook meegenomen worden in de audits die in dat kader regelmatig plaatsvinden.

Betrek de preventiemedewerker en OR of PVT bij de resultaten van de audit en de bijstellingen die op grond daarvan plaatsvinden in de BHV-beleid en het noodplan.

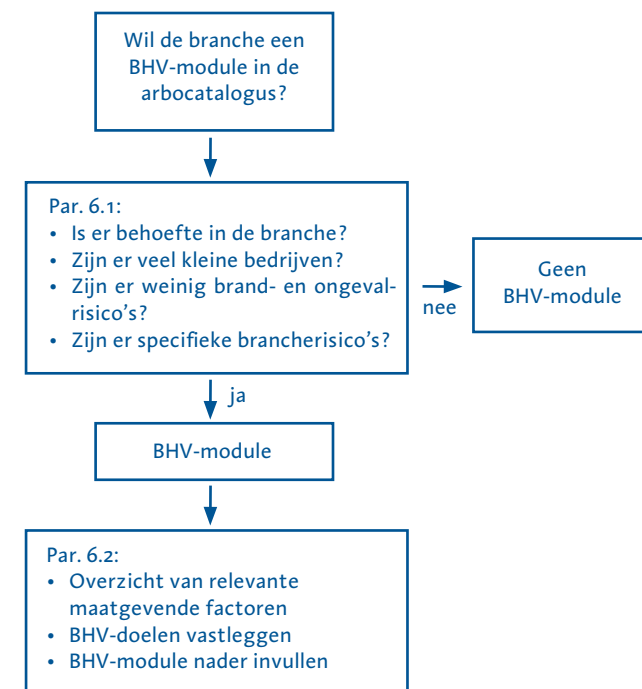
Voor de borging van de BHV-organisatie is een regelmatige audit belangrijk. In bijlage 3 is een checklist opgenomen die daarbij gebruikt kan worden.

6. BHV IN DE ARBOCATALOGUS

Dit hoofdstuk bevat de stappen om te komen tot een BHV-module in de arbocatalogus. In de eerste plaats wordt ingegaan op de vraag of een BHV-module noodzakelijk is. Vervolgens worden de stappen besproken die de partijen kunnen zetten om een BHV-module op te stellen. In onderstaand schema wordt het beslisproces visueel gemaakt.

In dit hoofdstuk wordt verwezen naar de toelichting die elders in de handreiking is te vinden.

6.1. Beslissing over het opnemen van BHV in de arbocatalogus

De beslissing om al dan niet een BHV-module op te nemen in de arbocatalogus kan worden genomen door de volgende vragen te stellen en afwegingen te maken:

- a. bestaat er behoefte bij werkgevers en werknemers in de branche om nadere aanwijzingen te krijgen over de invulling van de wettelijke BHV-voorschriften? Deze behoefte kan worden onderzocht of gepeild in de branche.
- b. zijn er in de branche relatief veel kleine bedrijven of kennen bedrijven weinig specifieke brand- en ongevalsrisico's?
Vooral in kleinere bedrijven of bedrijven met weinig specifieke brand- en ongevalsrisico's komt het nog wel eens voor dat BHV weinig prioriteit heeft, omdat het te ver af staat van de corebusiness van de onderneming. Deze bedrijven zijn vaak geholpen met concrete aanwijzingen over de wijze waarop zij invulling kunnen geven aan de globale doelvoorschriften over BHV.
- c. zijn er specifieke brand- en ongevalsrisico's en omstandigheden? Specifieke omstandigheden kunnen zijn:
 - specifieke ongevals- en brandrisico's, bijvoorbeeld vanwege het werken met gevaarlijke stoffen, vanwege het werken met specifieke machines, gereedschappen of voertuigen of vanwege verdrinkingsgevaar (zie ook wettelijke BHV-verplichtingen in par. 2.1).
 - het aantal aanwezige bezoekers;
 - het aantal aanwezige niet-zelfredzame personen;
 - de mate waarin bedrijven vergunningplichtig zijn voor het Besluit brandveilig gebruik bouwwerken (Gebruiksbesluit) (par. 2.2);
 - risico's op milieuschade bij calamiteiten.Maak zo mogelijk gebruik van informatie en (CBS-)statistieken op de meest voorkomende brand- en ongevalsrisico's in de branche (par. 5.1).

6.2. Stappen en afwegingen bij de invulling van de BHV-module

De volgende stappen kunnen gezet worden om te komen tot een nadere invulling van BHV-afspraken. In de vorige hoofdstukken worden de onderdelen nader toegelicht:

1. Maak een overzicht van relevante maatgevende factoren in de branche, in verband met BHV:
 - specifieke risico's die voortvloeien uit de bedrijfsprocessen;
 - het aantal en de aard van de bezoekers;
 - het aantal en de aard van de niet-zelfredzame personen (zoals kleine kinderen, patiënten, mindervaliden)(zie par. 4.1)
- b. Leg de doelen van de BHV-afspraken vast. De doelen kunnen te maken hebben met:
 - het invullen van wettelijke doelvoorschriften in de Arbowet;
 - het invullen van de zorgplicht voor schade en letsel van aanwezigen en bezoekers;
 - het invullen van de zorgplicht om milieuschade te voorkomen en te beperken;
 - het waarborgen van continuïteit van de bedrijfsvoering;
 - de wens om werkgevers en werknemers te ondersteunen bij de organisatie van de BHV en het afleiden van de BHV uit de RI&E.
- c. Geef invulling aan de BHV-module
De BHV-module kan bestaan uit:
 1. Vragen voor de (branche-)RI&E waarmee een onderneming:
 - de BHV-organisatie kan afleiden;
 - zicht heeft op de risico's van BHV-ers;(zie par. 5.1)
 2. Een stappenplan om:
 - vanuit de RI&E de BHV-organisatie nader op maat in te vullen (zie hoofdstuk 5);
 - rekening te houden met de ontruimingsvoorschriften in de gebruiksvergunning en andere relevante wetgeving (zie par. 2.2);
 3. Indicaties voor gewenste responsetijden van BHV (zie par. 5.2).
 4. Indicatieve aanwijzingen van het aantal BHV-ers, al dan niet uitgesplitst naar afzonderlijke BHV-taken (zie bijlage 6);
 5. Aanwijzingen over de competenties van BHV-ers en de taakverdeling (bijv. speciale ontruimers bij veel bezoekers en niet-zelfredzame personen) (zie par. 4.2);
 6. Een BHV-opleidingsprofiel. Dat kan bestaan uit:
 - een branchespecifiek basisopleidingsprofiel (al dan niet modulair opgebouwd, naar de afzonderlijke basis-BHV-taken);
 - specialistische opleidingsmodules.Eventueel kunnen hierover afspraken worden gemaakt met BHV-opleidingsinstituten. (zie bijlage 5).

7. Aanwijzingen over BHV-voorzieningen en –middelen.
8. Aanwijzingen voor voorlichting en instructie aan werknemers en andere aanwezigen, over wat zij moeten doen in geval van calamiteiten.
9. Een overzicht van keuzes en afwegingen die werkgevers en werknemers op bedrijfsniveau moeten en kunnen nemen, i.v.m.:
 - factoren en omstandigheden die per bedrijf kunnen verschillen,
 - doelen op bedrijfsniveau die tot extra maatregelen in het bedrijf kunnen leiden.
10. Een format voor een BHV- of noodplan van de organisatie (zie par. 5.4).

BIJLAGEN

1. Relevante wet- en regelgeving BHV
2. Relevante documenten en websites over BHV
3. Checklist voor opzet BHV-organisatie
4. BHV-functies en –taken
5. Opleidingsprofielen BHV
6. Rekenmethodes voor aantal BHV-ers
7. De veiligheidsketen BHV
8. Voorbeelden van BHV-invulling in de praktijk
9. Adressenlijst

BIJLAGE 1: RELEVANTE WET- EN REGELGEVING BHV

Arbidsomstandighedenwet (van kracht sinds 1 januari 2007)

Artikel 3

- e. doeltreffende maatregelen worden getroffen op het gebied van de eerste hulp bij ongevallen, de brandbestrijding en de evacuatie van werknemers en andere aanwezige personen, en doeltreffende verbindingen worden onderhouden met de desbetreffende externe hulpverleningsorganisaties;
- f. elke werknemer moet bij ernstig en onmiddellijk gevaar voor zijn eigen veiligheid of die van anderen, rekening houdend met zijn technische kennis en middelen, de nodige passende maatregelen kunnen nemen om de gevolgen van een dergelijk gevaar te voorkomen, waarbij artikel 29, eerste lid, derde zin, van overeenkomstige toepassing is.

Artikel 6

- 1. De werkgever neemt bij het voeren van het arbeidsomstandighedenbeleid de maatregelen die nodig zijn ter voorkoming en beperking van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken en de gevolgen daarvan voor de veiligheid en de gezondheid van de in het bedrijf, de inrichting, of een deel daarvan werkzame werknemers. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld met betrekking tot:
 - a. de categorieën van bedrijven, inrichtingen of delen daarvan ten aanzien waarvan de werkgever die maatregelen neemt;
 - b. de gegevens die de werkgever met betrekking tot de bedrijven, inrichtingen of delen daarvan, bedoeld onder a, op schrift stelt of verstrekt aan de toezichthouder of aan de werknemers en de andere deskundige personen, bedoeld in artikel 13, eerste tot en met derde lid, de personen, bedoeld in artikel 14, eerste lid en de arbodienst;

- c. de maatregelen die de werkgever neemt ten aanzien van de bedrijven, inrichtingen of delen daarvan, bedoeld onder a;
- d. het tijdstip waarop en de frequentie waarmee wordt voldaan aan de verplichtingen, bedoeld onder b en c;
- e. een verbod op de exploitatie van het bedrijf, de inrichting of een deel daarvan, indien niet of niet voldoende is voldaan aan een of meer verplichtingen krachtens dit artikel;
- f. het toezicht op de naleving van het bij of krachtens dit artikel bepaalde.

Artikel 8

- 2. De werkgever zorgt ervoor dat de werknemers doeltreffend worden ingelicht over de te verrichten werkzaamheden en de daaraan verbonden risico's, alsmede over de maatregelen die erop gericht zijn deze risico's te voorkomen of te beperken.
Tevens zorgt de werkgever ervoor dat de werknemers doeltreffend worden ingelicht over de wijze waarop de deskundige bijstand, bedoeld in de artikelen 13, 14, 14a en 15, in zijn bedrijf of inrichting is georganiseerd.

Artikel 10

- 3. Indien bij of in rechtstreeks verband met de arbeid die de werkgever door zijn werknemers doet verrichten in een bedrijf of een inrichting of in de onmiddellijke omgeving daarvan gevaar kan ontstaan voor de veiligheid of de gezondheid van andere personen dan die werknemers, neemt de werkgever doeltreffende maatregelen ter voorkoming van dat gevaar.

Artikel 11

De werknemer is verplicht om in zijn doen en laten op de arbeidsplaats, overeenkomstig zijn opleiding en de door de werkgever gegeven instructies, naar vermogen zorg te dragen voor zijn eigen veiligheid en gezondheid en die van de andere betrokken personen. Met name is hij verplicht om:

- 1. mede te werken aan het voor hem georganiseerde onderricht bedoeld in artikel 8;
- 2. de door hem opgemerkte gevaren voor de veiligheid of de gezondheid terstond ter kennis te brengen aan de werkgever of degene die namens deze ter plaatse met de leiding is belast;

Artikel 12

- 3. De werkgever voert in ondernemingen waarin in de regel minder dan 10 personen werkzaam zijn, bij het ontbreken van een ondernemingsraad of personeelsvertegenwoordiging, overleg met de belanghebbende werknemers over de risico-inventarisatie en -evaluatie, de organisatie van de deskundige bijstand, bedoeld in artikel 13, eerste tot en met derde lid, de arbo-dienst en de deskundige bijstand, bedoeld in artikel 15.

Artikel 15

- 1. De werkgever laat zich ten aanzien van de naleving van zijn verplichtingen op grond van artikel 3, eerste lid, onder e, van deze wet bijstaan door een of meer werknemers die door hem zijn aangewezen als bedrijfshulpverleners.
- 2. Het verlenen van de bijstand houdt in elk geval in:
 - b. het verlenen van eerste hulp bij ongevallen;
 - c. het beperken en het bestrijden van brand en het beperken van de gevolgen van ongevallen;
 - d. het in noodsituaties alarmeren en evacueren van alle werknemers en andere personen in het bedrijf of de inrichting.
- 3. De bedrijfshulpverleners beschikken over een zodanige opleiding en uitrusting, zijn zodanig in aantal en zodanig georganiseerd dat zij de in het tweede lid genoemde taken naar behoren kunnen vervullen.

Toelichting art. 15 in Memorie van Toelichting bij wetswijziging Arbowet per 1 januari 2007

Naast algemene verplichtingen voor de werkgever op het terrein van veiligheid en gezondheid van werknemers worden, op grond van Richtlijn nr. 89/391/EEG, specifieke verplichtingen opgelegd op het terrein van eerste hulp, brandbestrijding en evacuatie van werknemers bij ernstig en onmiddellijk gevaar. De werkgever moet maatregelen nemen om te zorgen dat deze crisissituaties op een goede manier worden beheerst. Deze maatregelen zijn een kwestie van maatwerk; de werkgever moet ze afstemmen op de aard en de grootte van de activiteiten van zijn bedrijf. Bij het nemen van maatregelen zal de werkgever rekening moeten houden met de normaliter in het bedrijf of instelling aanwezige werknemers. Zo vragen mensen met verstandelijke of fysieke beperkingen een andere inzet van de bedrijfshulpverlening dan een groep doorsnee werknemers zonder beperkingen.

Om de maatregelen uit te voeren moet de werkgever zich laten bijstaan door een of meer werknemers, de bedrijfshulpverleners. Bedrijfshulpverleners moeten zijn opgeleid voor hun taken op het terrein van eerste hulp, brandbestrijding en evacuatie van personen. Bovendien moeten ze kunnen beschikken over het nodige materieel om hulpverlenende taken uit te kunnen voeren. Het juiste voorzieningenniveau zal moeten worden bepaald op basis van de RI&E. Om in noodsituaties adequaat te kunnen opereren zal het nodig zijn het opleidingsniveau van de bedrijfshulpverleners op peil te houden. Dit betekent (afhankelijk van onder meer de complexiteit van de bedrijfsactiviteiten) dat er regelmatig na- of bijscholing van bedrijfshulpverleners zal moeten plaatsvinden. Ook kunnen de vaardigheden op peil worden gehouden door het regelmatig organiseren van oefeningen in het bedrijf.

Het aantal bedrijfshulpverleners dat een werkgever aanwijst hangt samen met de grootte van het bedrijf en de specifieke risico's van het bedrijf, en is dus ook een kwestie van maatwerk. Op basis van de RI&E zal de werkgever dus het juiste aantal bedrijfshulpverleners moeten vaststellen. Er zullen voldoende be-

drijfshulpverleners aangewezen en opgeleid moeten worden zodat, rekening houdend met ziekte, vakanties of ploegendiensten op elk moment voldoende hulpverleners binnen het bedrijf aanwezig zijn. Het is denkbaar dat in kleine bedrijven de werkgever zelf de hulpverleningstaken op zich neemt, mits hij ook de vervanging heeft geborgd.

Artikel 15a

De werkgever zorgt ervoor dat de deskundige werknemers en de andere deskundige personen, bedoeld in artikel 13, de personen, bedoeld in artikel 14, eerste lid, de drijfshulpverleners, bedoeld in artikel 15, en de arbodienst kennis kunnen nemen van:

- a. de ongevalsrapportages en de lijst van arbeidsongevallen, bedoeld in artikel 9; 10
- b. een eis als bedoeld in artikel 27, eerste lid;
- c. een bevel als bedoeld in artikel 28, eerste lid;
- d. een verzoek om ontheffing als bedoeld in artikel 30, tweede lid;
- e. een beschikking tot toepassing van bestuursdwang of tot oplegging van een dwangsom als bedoeld in artikel 28a;
- f. een rapport als bedoeld in artikel 36, eerste lid;
- g. een beschikking als bedoeld in artikel 37, eerste lid.

Artikel 29

1. Een werknemer is bevoegd het werk te onderbreken en de onderbreking voort te zetten, indien en zolang naar zijn redelijk oordeel ernstig gevaar voor personen als bedoeld in artikel 28 aanwezig is en naar zijn redelijk oordeel het gevaar zo onmiddellijk dreigt dat een toezichthouder niet tijdig kan optreden. Voor de duur van de onderbreking behoudt de werknemer zijn aanspraak op het naar tijdruimte vastgesteld loon. De werknemer mag als gevolg van de werkonderbreking niet worden benadeeld in zijn positie in het bedrijf of in de inrichting.

Arbeidsomstandighedenbesluit

(van kracht sinds 1 januari 2007)

Hoofdstuk 2. Arbozorg en organisatie van de arbeid

Afdeling 2: Aanvullende voorschriften risico-inventarisatie en -evaluatie ter voorkoming en beperking van zware ongevallen met gevaarlijke stoffen

Artikel 2.5b. Aanvullende voorschriften risico-inventarisatie en -evaluatie

1. In de risico-inventarisatie en -evaluatie, bedoeld in artikel 5, eerste lid, van de wet, worden:
 - a. de risico's van ongevallen met gevaarlijke stoffen systematisch geïdentificeerd en geëvalueerd aan de hand van daartoe door de werkgever vastgestelde procedures, zowel bij normale werking als bij abnormale werking van de installatie of het industrieel chemisch proces. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met de aanwezigheid van andere stoffen die in een specifieke situatie bij kunnen dragen aan het risico van een zwaar ongeval;
 - b. de scenario's voor mogelijke zware ongevallen beschreven. Bij de keuze van de scenario's wordt rekening gehouden met externe gevaren voor de installatie. De kans op het ontstaan van een zwaar ongeval en het effect van een plaatsgevonden zwaar ongeval worden in de scenario's zoveel mogelijk gekwantificeerd.
3. Een beschrijving van de maatregelen, bedoeld in het tweede lid, wordt opgenomen in de scenariobeschrijvingen, bedoeld in het eerste lid, onder b.
4. Met de beschrijving van de scenario's, bedoeld in het eerste lid, onder b, en de beschrijving van de getroffen maatregelen, bedoeld in het derde lid, wordt aangetoond dat de risico's met betrekking tot zware ongevallen op adequate wijze worden beheerst.

Artikel 2.5c. Intern noodplan

1. Ten behoeve van de planning voor noodsituaties wordt een intern noodplan opgesteld dat wordt gebaseerd op de risico-inventarisatie en -evaluatie, bedoeld in artikel 2.5b, eerste lid, en de op grond hiervan getroffen maatregelen, bedoeld in artikel 2.5b, tweede lid.
2. Bij het opstellen of wijzigen van het intern noodplan wordt, bij het onderbreken van een ondernemingsraad of personeelsvertegenwoordiging, overleg gevoerd met de belanghebbende werknemers. Over het intern noodplan

en de wijziging daarvan wordt tevens overleg gevoerd met de werknemers van andere werkgevers, die op basis van een langlopende overeenkomst tot aanneming van werk mede in het bedrijf of de inrichting werkzaam zijn.

3. Het intern noodplan wordt ten minste eenmaal per drie jaar beproefd, ge-evalueerd en indien nodig gewijzigd.
4. De werkgever zorgt ervoor dat de werknemers, de bedrijfshulpverleners en de hulpverleningsorganisaties, bedoeld in artikel 15 van de wet, de deskundigen, genoemd in artikel 13 van de wet, de deskundigen of arbodiensten, genoemd in de artikelen 14 en 14a van de wet, en de werknemers van andere werkgevers, die mede in het bedrijf of de inrichting werkzaam zijn, desgewenst kennis kunnen nemen van het intern noodplan.
5. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld met betrekking tot de gegevens die in het noodplan worden opgenomen. (Redactie: Nadere uitwerking in Arbeidsomstandighedenregeling, bijlage II)

Hoofdstuk 3. Inrichting arbeidsplaatsen

§ 5. Ontspanningsruimten en andere voorzieningen

Artikel 3.25. Eerste-hulpkasten

1. Indien de aard van de arbeid of de daaraan verbonden gevaren dit noodzakelijk maken, zijn, in aanvulling op artikel 15 van de wet, in het bedrijf of de inrichting voldoende eerste-hulpkasten aanwezig.
2. In de eerste-hulpkasten zijn duidelijk zichtbare instructies voor eerste hulp bij ongevallen aanwezig.
3. In de eerste-hulpkasten is een alarmnummer duidelijk zichtbaar aangebracht.
4. De eerste-hulpkasten zijn voorzien van de noodzakelijke eerste-hulputrusting.
5. De eerste-hulpkasten zijn gemakkelijk met brancards bereikbaar.
6. De eerste-hulpkasten en de eerste-hulputrusting zijn voorzien van een signalering die voldoet aan het bij of krachtens afdeling 2 van hoofdstuk 8 bepaalde.

Artikel 2.5f. Naburige bedrijven of inrichtingen

Indien een zwaar ongeval gevolgen kan hebben voor de veiligheid van werknemers in naburige bedrijven of inrichtingen verstrekt de werkgever uit eigen beweging aan de betreffende bedrijven of inrichtingen algemene gegevens die noodzakelijk zijn voor de beoordeling van het risico voor de veiligheid van de werknemers in het naburige bedrijf of inrichting.

Hoofdstuk 4. Gevaarlijke stoffen en biologische agentia

Afdeling 1. Gevaarlijke stoffen

§ 2. Zorgplicht, maatregelen en nadere voorschriften risico-inventarisatie en -evaluatie

Artikel 4.2. Nadere voorschriften risico-inventarisatie en -evaluatie, beoordelen

6. Indien werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen, ongeacht of met deze stoffen daadwerkelijk arbeid wordt of zal worden verricht, worden, in het kader van de risico-inventarisatie en -evaluatie, bedoeld in artikel 5 van de wet, de aard, de mate en de duur van die blootstelling beoordeeld teneinde de gevaren voor de werknemers te bepalen.

Artikel 4.7. Maatregelen bij ongewilde gebeurtenissen

1. Voor zover uit de resultaten van de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2, blijkt dat er gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemers bestaat, zijn in aanvulling op artikel 15 van de wet doeltreffende procedures opgesteld die in werking treden indien zich een ongewilde gebeurtenis voordoet.
2. Op grond van de procedures, bedoeld in het eerste lid, zijn zodanige technische of organisatorische maatregelen genomen, dat wanneer zich een ongewilde gebeurtenis voordoet de gevolgen hiervan zoveel mogelijk worden beperkt.
3. Ter naleving van het tweede lid worden in ieder geval de volgende maatregelen genomen:
 - a. er worden onmiddellijk doeltreffende maatregelen genomen om de gevolgen van een ongewilde gebeurtenis zoveel mogelijk te beperken en er wordt zo spoedig mogelijk zorg gedragen voor het herstel van de veilige toestand;
 - b. de werknemers worden onverwijld ingelicht over de ongewilde gebeurtenis en er wordt zorg voor gedragen dat zij zich verwijderen uit de getroffen zone;
 - c. uitsluitend de werknemers of andere personen, belast met het uitvoeren van de noodzakelijke herstelwerkzaamheden, betreden, met gebruik van doeltreffende middelen en persoonlijke beschermingsmiddelen, de getroffen zone;
 - d. de werknemers en andere personen, bedoeld in onderdeel c, zijn niet langer dan strikt noodzakelijk voor het herstel van de veilige toestand in de getroffen zone aanwezig;

- e. er zijn in aanvulling op artikel 15 van de wet doeltreffende waarschuwings- en andere communicatiesystemen beschikbaar ten behoeve van de signalering van een toegenomen risico voor de veiligheid en gezondheid en die voldoen aan het bepaalde bij of krachtens afdeling 2 van hoofdstuk 8;
 - f. er wordt voorkomen dat anderen dan de werknemers en andere personen, bedoeld in onderdeel c, de getroffen zone betreden.
4. De werkgever zorgt ervoor dat de bedrijfshulpverleners, bedoeld in artikel 15 van de wet, en de externe hulpverleningsorganisaties desgewenst kennis kunnen nemen van de maatregelen, bedoeld in het derde lid.
5. De informatie over de maatregelen, bedoeld in het vierde lid, omvat in ieder geval:
- a. een beschrijving van de gevaren op grond van de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2;
 - b. een beschrijving van de redelijkerwijs voorzienbare specifieke gevaren op grond van de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2, die kunnen ontstaan bij een ongewilde gebeurtenis;
 - c. een beschrijving van de maatregelen die zijn getroffen ter naleving van artikel 4.6, eerste en tweede lid;
 - d. een omschrijving van de procedures, bedoeld in het eerste lid.

Afdeling 10. Bijzondere sectoren en bijzondere categorieën werknemers

§ 4. Thuiswerkers

Artikel 4.114. Brandbestrijdingsmiddelen

Indien met brandgevaarlijke stoffen wordt gewerkt, zijn in aanvulling op artikel 15 van de wet, aan de thuiswerker deugdelijke en doelmatige middelen voor het blussen of doven van een brand ter beschikking gesteld.

Artikel 4.115. Voorkomen, beperken van ongewilde gebeurtenissen

1. Indien stoffen aanwezig zijn die gevaar voor de veiligheid en de gezondheid van thuiswerkers kunnen opleveren, zijn zodanige maatregelen getroffen dat het gevaar, dat zich met betrekking tot die stoffen een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden.
2. Bij het verrichten van arbeid met stoffen als bedoeld in het eerste lid zijn zodanige maatregelen getroffen, dat het gevaar, dat zich bij die arbeid een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden.
3. Voorts zijn in aanvulling op artikel 15 van de wet zodanige maatregelen getroffen dat in geval zich een ongewilde gebeurtenis als bedoeld in het eerste respectievelijk het tweede lid voordoet, de gevolgen daarvan zoveel mogelijk worden beperkt.

Arbeidsomstandighedenregeling

Bijlage II. , behorend bij artikel 2.0c

Het intern noodplan als bedoeld in artikel 2.5c van het besluit bevat de volgende gegevens en beschrijvingen:

- a. de naam en functie van de personen die bevoegd zijn om noodprocedures in werking te laten treden en van de persoon die belast is met de leiding en coördinatie van de maatregelen ter bestrijding van een ongeval binnen het bedrijf of inrichting;
- b. de naam en functie van de persoon die verantwoordelijk is voor de contacten met de voor het externe noodplan verantwoordelijke autoriteiten;
- c. voor voorzienbare omstandigheden of gebeurtenissen die een doorslaggevende rol kunnen spelen bij het ontstaan van een zwaar ongeval, een beschrijving van de te nemen maatregelen ter beheersing van de toestand of de gebeurtenis en ter beperking van de gevolgen daarvan, met inbegrip van een beschrijving van de beschikbare veiligheidsuitrusting en middelen;
- d. de maatregelen ter beperking van het risico voor personen binnen het bedrijf of de inrichting, waaronder het alarmsysteem en de gedragsregels bij het afgaan van het alarm;
- e. de regelingen om de autoriteit die verantwoordelijk is voor het in werking laten treden van het externe noodplan bij een ongeval snel in te lichten, de inlichtingen die onmiddellijk moeten worden verstrekt en de regelingen voor het verstrekken van uitvoeriger inlichtingen, wanneer deze beschikbaar komen;
- f. de regelingen om de werknemers op te leiden voor het vervullen van de taken die van hen verwacht worden en indien nodig de coördinatie hiervan met de externe hulpdiensten;
- g. de regelingen voor de verlening van steun aan externe bestrijdingsmaatregelen.

Arbobeleidsregels

(Geldig tot 1 januari 2010 of tot er afspraken zijn vastgelegd in een arbocatalogus)

Beleidsregel 3.5g -2 Maatregelen in ruimten waar gevaar bestaat voor verstikking, bedwelmeling of vergiftiging dan wel brand of explosie

Grondslag: Arbobesluit artikel 3.5g, tweede en vierde lid, juncto artikel 8.4. Maatregelen gericht op het veilig kunnen betreden en kunnen verlaten van een ruimte als bedoeld in artikel 3.5g, tweede en vierde lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit worden als doeltreffend aangemerkt indien daarbij rekening is gehouden met de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in artikel 3.5g, eerste lid, en de volgende punten daarbij worden in acht genomen.

4. Bij het werken in bedoelde ruimte is een persoon buiten de ruimte aanwezig die meteen kan optreden wanneer de gevaren zich daadwerkelijk voordoen.
5. De werkgever beschikt over een noodprocedure in het kader van de bedrijfshulpverlening als bedoeld in artikel 15 van de Arbeidsomstandighedenwet voor het geval zich in bedoelde ruimten de in artikel 3.5g, eerste lid, genoemde gevaren daadwerkelijk voordoen. In deze procedure worden noodmaatregelen, verantwoordelijkheden en taken vastgelegd. Als een onderdeel van deze procedure geldt in ieder geval dat bij het werken in bedoelde ruimte altijd een persoon buiten de ruimte aanwezig is die ter plekke toezicht houdt en meteen kan optreden wanneer de gevaren zich voordoen.

Besluit brandveilig gebruik Bouwwerken (Gebruiksbesluit)

(Algemene Maatregel van Bestuur op basis van de Woningwet)

Artikel 2.3.6 Ontruimingsalarminstallatie en ontruimingsplan

6. Een gebruiksfunctie met een brandmeldinstallatie als bedoeld in artikel 2.2.1 heeft een ontruimingsplan.

Artikel 2.10.1 Logboek

1. In een bouwwerk waarop voorschriften uit dit hoofdstuk van toepassing zijn, is een logboek aanwezig. Dit logboek ligt evenals een afschrift van de gebruiksvergunning en een afschrift van een op grond van dit besluit gedane schriftelijke melding ter inzage van degenen die belast zijn met het toezicht op de naleving van de voorschriften van dit besluit.
3. Een logboek als bedoeld in het eerste lid, bevat voorts:
 - b. het ontruimingsplan, bedoeld in artikel 2.3.6, zesde lid en
 - c. het verslag van ontruimingsoefeningen.

BIJLAGE 2: RELEVANTE DOCUMENTEN EN WEBSITES OVER BHV

Documenten

BHV

- Arbo-informatieblad Bedrijfshulpverlening en –noodorganisatie (AI-10), R. Gallis en J. van der Vorm (TNO), Sdu-uitgevers, Den Haag 3e herziene druk, 2007.
(te bestellen via www.sdu.nl)
NB: De inhoud van de AI-bladen werden tot 2003 afgestemd met het ministerie van SZW en de Arbeidsinspectie. Sindsdien komt de inhoud van de AI-bladen geheel voor verantwoording van de uitgever en de schrijvers.
- NEN-4000 Bedrijfshulpverlening, NEN, Delft (te bestellen via www.nen.nl).
NB: Gebruik van deze NEN-norm is vrijwillig, is voor niemand verplicht op grond van de Arbowet, maar kan soms wel verplicht gesteld worden op basis van andere wetgeving.

EHBO-middelen

- Arbothemacahier Middelen voor eerste hulp op het werk (ATC-11), E. van de Vorle, S. van der Minne, Sdu-uitgevers, Den Haag, 2e herziene druk, 2005

Ontruimingsplannen

- Serie NTA 8112 Leidraad voor een ontruimingsplan (NEN, Delft):
 - NTA 8112 – deel 1 Kantoorgebouwen
 - NTA 8112 – deel 2 Onderwijsgebouwen
 - NTA 8112 – deel 3 Kinderdagopvanggebouwen
 - NTA 8112 – deel 4 Gebouwen met een publieksfunctie
 - NTA 8112 – deel 5 Logiesgebouwen
 - NTA 8112 – deel 6 Gezondheidszorggebouwen

NB: Gebruik van de NTA is vrijwillig en heeft geen basis in de Arbowet. Gebruik van de NTA's kan echter in sommige gevallen wel verplicht worden gesteld in de vergunning in het kader van het Gebruiksbesluit. Dit geldt met name voor NTA 8112-3 die wordt voorgeschreven in de gebruiksvergunning voor kinderdagverblijven.

Websites

- www.szw.nl: website van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, met basisinformatie over BHV voor werkgevers en werknemers;
- www.veiligheid.nl: website van de stichting Consument & Veiligheid, met informatie over brandveilig ondernemen en veiligheidsmanagement in de zorg, kinderopvang, peuterspeelzalen, basisscholen en voortgezet onderwijs.
- www.cbs.nl: website van het Centraal Bureau van de Statistiek (CBS), met statistische informatie over brand en ongevallen, waaronder de statistieken van de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA).
- www.tno.nl: website van TNO van waar de meest actuele versie van de NEA-rapportage is te downloaden.
- www.arbo.nl: Arboportaal met algemene informatie over BHV en specifieke informatie over de invulling van BHV in een aantal branches.
- www.arbo.mkb.nl: de arbowebsite van MKB-Nederland, met veel informatie over BHV voor MKB-bedrijven.
- www.fnv.nl: website van de vakcentrale FNV, met informatie over diverse aspecten van arbeidsomstandigheden.
- www.veiligengezondwerken.nl: de arbowebsite van de vakcentrale CNV, met informatie over diverse aspecten van arbeidsomstandigheden.
- www.nen.nl: de website waar NEN-normen en NTA's kunnen worden besteld.
- www.nifv.nl: de website van het Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid (voorheen Nibra) waar de brandveiligheidsconcepten te vinden zijn (onder "werken voor veiligheid" en vervolgens "documenten online").
- www.nvb-bhv.nl: website van de Federatie Nederlandse Vereniging voor bedrijfshulpverlening, waar opleidingsmateriaal kan worden besteld;
- www.nibhv.nl: website van het Nederlands Instituut voor BHV, waar diverse handleidingen, voorlichtingsmateriaal en opleidingsmateriaal kunnen worden besteld.

BIJLAGE 3: CHECKLIST VOOR OPZET BHV-ORGANISATIE

In deze bijlage wordt een overzicht gegeven van factoren die van belang zijn voor de opzet en de interne audit van de BHV-organisatie.

Factoren	Onvoldoende/ actiepunt	Schriftelijk vastgelegd	Niet van toepassing
Wettelijke eisen			
1	Zijn er buiten de Arbowet nog andere wetten, besluiten of branchespecifieke eisen van toepassing?		
2	Zijn er eisen vanuit het gebruiksbesluit of de milieuvergunning?		
3	Is de BHV gebaseerd op de uitkomsten uit een actuele RI&E?		
4	Zijn de maatgevende factoren geïnventariseerd?		
5	Zijn de doelstellingen van de BHV in overeenstemming met de actuele wet- en regelgeving?		
6	Zijn de restrisico's beschreven?		
Organisatiemodel			
7	Zijn er altijd een of meer BHV-ers paraat en beschikbaar?		
8	Werken bedrijven in de directe omgeving samen met één BHV-organisatie?		
BHV beleid			
9	Is vastgelegd wat de doelstelling en reikwijdte van de BHV is?		

Factoren	Onvoldoende/ actiepunt	Schriftelijk vastgelegd	Niet van toepassing
10	Is het BHV-plan schriftelijk door de directie vastgesteld?		
11	Als bij calamiteiten samengewerkt wordt met andere bedrijven, is de BHV-samenwerking dan goed beschreven?		
12	Heeft het BHV-plan en de BHV-organisatie de instemming van de OR, PVT of het personeel?		
13	Zijn er de benodigde faciliteiten en budgetten beschikbaar gesteld?		
BHV-plan			
14	Is er een vastgesteld BHV-plan?		
15	Wordt het BHV-plan regelmatig geactualiseerd?		
16	Worden de plattegronden regelmatig bijgewerkt?		
17	Zijn de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van BHV-ers opgenomen in het BHV-plan?		
18	Is er een overzicht van BHV-ers, hun functie en opleiding?		
19	Zijn er brand- en ongevalsscenario's opge maakt?		
20	Is er een intern en extern alarmeringsschema?		
21	Is er een oefenprogramma?		
22	Zijn er afspraken over deskundige bijstand bij calamiteiten?		
23	Is er een ontruimingsplan opgenomen in het BHV-plan?		
24	Zijn er verzamelplaatsen aangewezen voor opvang van de geëvacueerden?		
Organisatie van de BHV			
25	Is een aanvullende opleiding Brandbestrijding noodzakelijk?		
26	Heeft de BHV-organisatie voldoende mandaat om haar taken goed uit te voeren?		
27	Is de risico's die BHV beschreven?		
28	Weten werknemers wie BHV-ers zijn?		
29	Weet ieder hoe de interne alarmeringsprocedure werkt?		
30	Is er een beheerder van de BHV-documenten?		
31	Hebben bedrijfshulpverleners een schriftelijke aanwijzing?		
32	Hebben alle bedrijfshulpverleners een passende opleiding gevolgd?		

Factoren	Onvoldoende/ actiepunt	Schriftelijk vastgelegd	Niet van toepassing
33	Is een aanvullende EHBO-opleiding noodzakelijk?		
34	Is er een BHV-materiaalbeheerder?		
35	Beschikt de BHV over een geschikte uitrusting en persoonlijke beschermingsmiddelen?		
36	Zijn de risico's die BHV-ers lopen tijdens hun inzet voldoende beschreven?		
37	Weten werknemers wie BHV-ers zijn?		
38	Hoe worden BHV-ers gealarmeerd?		
39	Zijn er communicatiemiddelen?		
40	Heeft de BHV haar eigen blusmiddelen?		
Operationaliteit			
41	Kan de BHV binnen 3 minuten na eerste alarm operationeel zijn?		
42	Kunnen BHV-ers altijd en snel worden opgeroepen?		
43	Is de vervanging van BHV-ers bij hun afwezigheid geregeld?		
44	Is opvang en gidsen externe hulpverleners georganiseerd?		
Hulpmiddelen/uitrusting			
45	Zijn er geschikte en voldoende hulpmiddelen aanwezig om de hulpverlening naar behoren te kunnen uitvoeren?		
46	Worden BHV-hulpmiddelen periodiek gecontroleerd?		
47	Is er een BHV-materiaalbeheerder?		
48	Beschikt de BHV over geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen?		
49	Dragen BHV-ers herkenbare kleding?		
50	Zijn er communicatiemiddelen?		
51	Heeft de BHV haar eigen blusmiddelen?		
52	Zijn er EHBO-middelen en zo nodig brancards?		
53	Moeten er opgeleide ademluchtdragers zijn?		

BIJLAGE 4: BHV-FUNCTIES

Binnen de BHV-organisatie kunnen verschillende BHV-functies worden onderscheiden:

Bedrijfshulpverleners

Een BHV-er heeft uitvoerende taken, die in de Arbowet art. 15 beschreven zijn:

- het verlenen van eerste hulp bij ongevallen
- het beperken en bestrijden van brand en het beperken van de gevolgen van ongevallen
- in noodsituatie alarmeren en evacueren van werknemers en andere aanwezigen.

Afhankelijk van de opzet van een BHV-organisatie, kunnen bovenstaande drie taken door modulair daarvoor opgeleide BHV-ers worden vervuld: BHV-EHBO of BHV-LEH (levensreddende eerste hulp), BHV-Brandbestrijding of BHV-ontruimer.

Ontruimers

Een ontruimer houdt zich primair bezig met het evacueren van werknemers en aanwezige derden. Hij hoeft geen uitgebreide BHV-opleiding te hebben gehad, maar moet goed opgeleid of geïnstrueerd zijn over de uitvoering van een ontruimplan.

Ploegleiders

De ploegleider verzorgt de aansturing van meerdere BHV-ers bij een inzet. Een ploegleider heeft een aanvullende opleiding gevolgd, waardoor hij leiding kan geven aan een ploeg BHV-ers. Een ploeg bestaat doorgaans uit maximaal 6 per-

sonen. Een ploegleider kan leiding geven aan een BHV-ploeg, maar ook afhankelijk van de BHV-organisatieopbouw aan een brandweerploeg of EHBO-ploeg.

Hoofd BHV en Coördinator BHV

Afhankelijk van de grootte en de complexiteit van de organisatie worden de werkzaamheden die verbonden zijn met de voorbereiding en uitvoering van de BHV-taak gemandateerd aan een Hoofd BHV of aan een Coördinator BHV. Beide functies kunnen ook in één organisatie voorkomen, denk maar aan een scholengemeenschap met een hoofdvestiging (HBHV) en dependances (Coördinatoren). Het Hoofd BHV heeft daarbij vooral een beleidsmatige functie, waarin crisis- en risicomanagement samen met communicatie hoofdcomponenten zijn. Een Coördinator heeft vooral een uitvoerende taak. In minder complexe organisaties heeft de Coördinator BHV meestal de (beleidsmatige) leiding over de BHV-organisatie.

De BHV-leidinggevende is de schakel tussen het management en de BHV-organisatie. Hij is verantwoordelijk voor training, oefening, mensen en materiaal. Bij calamiteiten neemt de Coördinator of het HBHV zitting in het crisisteam, en stuurt van daaruit de BHV-organisatie aan.

BIJLAGE 5: OPLEIDING BEDRIJFSHULPVERLENER

De complete opleiding bedrijfshulpverlener bestaat uit drie taakgebieden:

- Levensreddende Eerste Handelingen
- Brandbestrijding
- Alarmeren en evacuatie

Soms is het zinvol dat een bedrijfshulpverlener alle taakgebieden beheerst. Noodzakelijk is dit echter niet. Er kan ook gekozen worden om bedrijfshulpverleners slechts één taak te laten uitvoeren, bijvoorbeeld alleen ontruiming.

De competenties van de drie taakgebieden zijn hieronder beschreven.

Taakgebied: Levensreddende Eerste Handelingen

- Een gevaarlijke situatie als zodanig herkennen en kunnen de juiste maatregelen nemen ten behoeve van hun eigen veiligheid en die van het slachtoffer
- Het slachtoffer gerust stellen
- Op de juiste wijze voor deskundige hulp zorgen
- Het slachtoffer ter plaatse helpen .
- Kennis van vitale functies en het stellen van een diagnose bij storing in de vitale functies:
 - bewustzijn
 - ademhaling
 - bloedsomloop
 - circulatiestilstand
- Voorbereiding en uitvoering van een reanimatie
- Eerste hulp bij verslikking
- Hulpverlening bij ongevallen:

- Wonden en wondverzorging
- Verbrandingen
- Botbreuken en ontwrichtingen
- Shock
- Vergiftigingen
- Elektriciteitsongevallen
- Oogletsel

Taakgebied: Brandbestrijding

Kennis hebben van en kunnen omgaan met:

- Brandgedrag
- Rookontwikkeling
- Stadia tijdens de ontwikkeling van een brand
- Gevaren bij brand
- Brandklassen
- Blusstoffen
- Kleine blusmiddelen
- Voorkomen van uitbreiding van een brand
- Procedure voor het openen van deuren
- Gevaarlijke stoffen
- Gebruik van communicatiemiddelen
- Een ongeval of brand melden

Taakgebied: Alarmeren en evacuatie

- Kennis hebben van het ontruimplan
- Een ontruiming kunnen organiseren
- Kennis hebben van ontruimvoorzieningen:
 - Nooduitgangen
 - Panieksluitingen
 - Compartimentering
 - Noodverlichting
 - Liftprocedures, brandweerliften
 - Vluchttrappen

- Kennis hebben van de ontruim- en alarmeringsprocedures van het bedrijf.

Mogelijke opleidingsprofielen

Onderstaand overzicht kan behulpzaam zijn om de opleiding voor BHV-ers verder vorm te geven, volgens een modulaire opbouw:

Kleine bedrijven zonder specifieke restrisico's	Basisopleiding BHV MKB Deze bestaat uit de volgende onderdelen: • Eerste Hulp • Instructies brandbestrijding • Ontruiming
Grote bedrijven en bedrijven met specifieke restrisico's	Basisopleidingen BHV (modulaire opbouw) • Eerste Hulp • Reanimatie + AED • Brandbestrijding
	Aanvullende opleidingen afhankelijk van de specifieke risico's • BHV Eerste hulp gevaarlijke stoffen • BHV procedure gevaarlijke stoffen • Adembescherming • Beheerder Brandmeldinstallaties • Ploegleider • Coördinator/Hoofd BHV

BIJLAGE 6: REKENMETHODES VOOR AANTAL BHV-ERS

Het aantal benodigde BHV-ers is afhankelijk van:

- de risico's in het bedrijf die tot calamiteiten kunnen leiden;
- de grootte en complexiteit van het bedrijf;
- het aantal aanwezigen, inclusief bezoekers;
- het aantal niet-zelfredzame personen;
- de beschikbaarheid en opkomsttijd van professionele hulpverleners (brandweer, ambulance);
- eventuele externe risico's, bijv. van naastliggende bedrijven;
- de aanwezigheid van BHV-ers (en hun afwezigheid in verband met verlof, verzuim, ploegendienst, roosters en werkzaamheden buiten het bedrijf);
- de wijze waarop BHV-taken (ontruiming, brandbestrijding en eerste hulp) zijn verdeeld.

Deze factoren hebben invloed op het aantal BHV-ers dat binnen een bedrijf aanwezig moet zijn, om te komen tot een adequate BHV. Daarbij kunnen BHV-taken worden gesplitst en kunnen gespecialiseerde BHV-ers noodzakelijk zijn. Het aantal BHV-ers is een kwestie van maatwerk. Toch kan het handig zijn om enige indicatie te hebben hoeveel BHV-ers beschikbaar en opgeleid dienen te zijn.

Hieronder worden een drietal methoden beschreven die mogelijk behulpzaam kunnen zijn bij het bepalen van een indicatie van het aantal BHV-ers.

Methoden om het aantal BHV-ers te bepalen

1. Scenario's uitwerken
Nadat de hele situatie in het bedrijf is geïnterviewd (zie par. 5.1) kan de inzet van de BHV worden bepaald door een aantal scenario's te schetsen van calamiteiten die zich in het bedrijf kunnen voordoen.

Mogelijke scenario's die uitgewerkt worden, zijn:

- een brand die door BHV-ers zelf geblust kan worden;
- een brand waarbij inzet van de brandweer nodig is;
- een ongeval waarbij alleen eerste hulp door BHV-ers nodig is;
- een ongeval waarbij iemand naar een arts of ziekenhuis moet worden gebracht;
- een ongeval waarbij de inzet van een ambulance nodig is;
- een ontruiming van een gebouw of gebouwdeel.

Per scenario wordt (bijv. in een bijeenkomst met BHV-ers, aangevuld met leidinggevend, preventiemedewerker en evt. vertegenwoordigers vanuit het personeel) besproken:

- hoe de alarmeringsprocedure werkt (intern en extern);
- hoe BHV-ers dienen te handelen en welke taken zij op zich nemen;
- wat van de aanwezigen wordt verwacht (en waarover zij geïnstrueerd dienen te worden)
- hoeveel BHV-ers (al dan niet met aparte taken als ontruimer, specialist, etc.) paraat moeten zijn om tot een adequate BHV-inzet te komen;
- welke hiërarchische structuur nodig is om de BHV-inzet gecoördineerd te laten verlopen;
- hoe professionele hulpverleners worden opgevangen en naar de calamiteit worden geleid;
- welke voorzieningen nodig zijn voor de BHV;
- hoe de veiligheids- en gezondheidsrisico's van BHV-ers kunnen worden vermeden en beperkt.

2. De oude wettelijke stelregel

Veel bedrijven gaan nog steeds uit van het vervallen artikel 2.19 van het Arbobesluit:

- In een bedrijf of inrichting waar te hoogste 250 werknemers werkzaam plegen te zijn, is er tenminste één BHV-er per 50 of minder werknemers aanwezig.
- In een bedrijf of inrichting waar meer dan 250 werknemers werkzaam plegen te zijn, zijn tenminste vijf BHV-ers aanwezig.

Deze oude regel kan een indicatie geven van een minimumbezetting van de BHV, maar houdt in zijn algemeenheid geen rekening met alle bijzondere omstandigheden die van invloed kunnen zijn op het aantal BHV-ers. Ook houdt deze regel geen rekening met de mogelijkheid om BHV-taken afzonderlijk bij werknemers te beleggen, zoals in de functie van ontruimer.

3. Rekenmethode oude NEN-norm

De versie uit 2006 van de (overigens voor niemand verplichte) NEN-4000 geeft een globale rekenmethode om het aantal BHV-ers te bepa-

len voor bedrijven met overwegend administratieve functies. Deze versie van de NEN-norm dateert nog van voor de wetwijziging van de Arbowet per 1 januari 2007. In de geactualiseerde NEN-4000 die in de loop van 2008 verschijnt, zal deze rekenmethode niet meer worden opgenomen. Desondanks kan deze methode als controle dienen om vast te stellen of er sprake is van voldoende BHV-ers.

De operationele sterkte per dagdeel wordt gevonden uit de formule:

$$BHVo = 0,02 \times P \times K \times O$$

waarbij:

- BHVo = de operationele sterkte (= het totaal aantal BHV-ers);
- P = de persoonsfactor;
- K = de niet-zelfredzamenfactor;
- O = de operationaliteitsfactor.

De persoonsfactor (P) wordt bepaald door het totaal aantal aanwezigen: medewerkers en bezoekers, inclusief het aantal niet-zelfredzame personen.

De niet-zelfredzame personenfactor (K) wordt bepaald door de verhouding van:

- de persoonsfactor (P);
- de persoonsfactor minus het aantal niet-zelfredzame werknemers en bezoekers.

De operationaliteitsfactor (O) is de afwezigheid van BHV-ers als gevolg van werkafspraken buiten het gebouw, verlof, ziekte, zwangerschap, ploegendienst, e.d.

Deze factor wordt bepaald door de verhouding van:

- het bruto-aantal werkuren (= voltijd-aantal uren per week x 52);
- het netto-aantal werkuren (bruto-aantal uren minus aantal afwezigheidsuren door vakantie, gemiddeld verzuim, werkafspraken, etc.).

Voorbeeld

Een bedrijf heeft een 36-urige werkweek en het netto aantal werkuren is 1634

De operationaliteitsfactor is: $O = (52 \times 36) : 1634 = 1,14$

Er wordt tussen 8.00 en 18.00 uur gewerkt. Er zijn 25 zelfredzame werknemers, 20 bezoekers en 3 niet-zelfredzamen

De persoonsfactor is: $P = 25 + 20 + 3 = 48$

De niet-zelfredzamenfactor is: $K = (25 + 20 + 3) : (25 + 20) = 1,07$

De operationele sterkte van de BHV is dan:

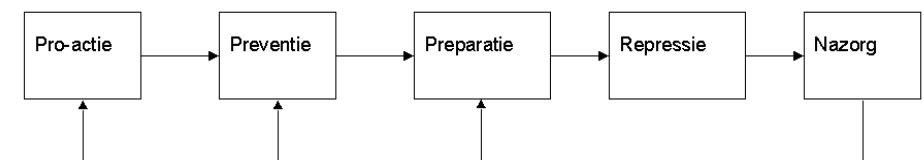
$BHVo = 0,02 \times 48 \times 1,07 \times 1,14 = 1,17$ afgerond 2 personen

BIJLAGE 7: DE VEILIGHEIDSKETEN

De veiligheidsketen biedt inzicht in de beheersing van ongevals- en brandrisico's. Het geeft de relatie aan tussen preventieve maatregelen om calamiteiten te voorkomen en de restrisico's die overblijven, en waarvoor BHV nodig is.

De veiligheidsketen beschrijft de stappen voor een doelmatige aanpak van het voorkomen, beperken en bestrijden van ongevallen en brand.

Pro-actie: het wegnemen van structurele oorzaken ter voorkoming van het ontstaan van onveiligheid, bijv. een bestemmingsplan dat rekening houdt met de aanwezigheid van brandwaterbekkens, een brandveilig ontwerp van een gebouw, het toepassen van brandvertragende materialen.

Preventie: het treffen van maatregelen om ongevallen en calamiteiten te voorkomen, in de vorm van technische en organisatorische maatregelen zoals brongerichte maatregelen, alarmering, branddetectie, ontruimalarm e.d. Hoe meer gedaan wordt aan pro-actie en preventie, hoe minder gedaan hoeft te worden aan BHV.

Preparatie: het voorbereiden op actief optreden bij ongevallen en calamiteiten. Hieronder vallen het opstellen van brand- en ongevalsscenario's en de organisatie, opleiding, instructie en oefening in het kader van BHV.

Repressie: het actief bestrijden of beperken van de gevolgen van ongevallen of calamiteiten, in de vorm van eerste hulp, brandbestrijding en ontruiming door BHV-inzet.

Nazorg: alle activiteiten die plaatsvinden na de beëindiging van de ongevals- of brandbestrijding, zoals de opvang en begeleiding van slachtoffers, juridisch onderzoek en het weer opstarten van bedrijfsprocessen.

De lessen die uit calamiteiten kunnen worden getrokken, worden vervolgens vertaald in maatregelen op het gebied van pro-actie, preventie en preparatie. Als blijkt dat de BHV niet in staat is effectief te handelen vanwege de omvang van de restructurering, dan zijn maatregelen nodig in een eerder stadium van de keten.

BIJLAGE 8: VOORBEELDEN VAN BHV-INVULLING IN DE PRAKTIJK

Onderstaand vindt u voorbeelden van de invulling van BHV in de praktijk. Het accent ligt daarbij vooral op bedrijven uit branches met relatief kleine brand- en ongevalsrisico's en op MKB-bedrijven. Voor grote bedrijven met grote risico's zijn geen voorbeelden opgenomen, omdat de BHV in die bedrijven een kwestie van 100% maatwerk is.

Kantoor

Administratiekantoor 25 medewerkers, administratief werk, weinig bezoekers, iedereen zelfredzaam.

- Risico's:
 - Ongevallen
 - Kleine brandjes
- Aantal BHV-ers: 2
- Opleiding: modules levensreddende eerste handelingen, gebruik kleine blusmiddelen, ontruiminstructie.
- Voorzieningen: kleine blusmiddelen, EHBO-trommel, nooduitgangen.
- Organisatie: alarmprotocol, informatie en voorlichting aan het personeel; oefenen.

School

Dependance van een scholengemeenschap, 300 leerlingen, 25 personeelsleden, een paar niet-zelfredzame personen.

- Risico's
 - Ongevallen
 - Brand
 - Ontruimen van grote groepen
- Aantal BHV-ers: 7
- Opleiding: Basis Bedrijfshulpverlener. Docenten zijn geïnstrueerd voor ontruiming.

- Voorzieningen: kleine blusmiddelen, alarmeringssysteem, ontruimininstallatie, EHBO-trommels, nooduitgangen, compartimentering.
- Organisatie: alarmprotocol, ontruiminstructie, verzamelplaats, oefenen.

Laboratorium

Conservenbedrijf met kwaliteitslaboratorium, 40 medewerkers, kantoor met 2 personeelsleden, weinig bezoekers, ieder zelfredzaam.

- Risico's
 - Snijongevallen
 - Beknelling
 - Brandjes
- Aantal BHV-ers: 2
- Opleiding: Basis Bedrijfshulpverlener
- Voorzieningen: kleine blusmiddelen, EHBO-trommel, nooduitgangen.
- Organisatie: ontruiminstructie, voorlichting aan het personeel; oefenen.

Tuinbouw

Kassenteelt, 10 medewerkers, geen bezoekers, ieder zelfredzaam.

- Risico's
 - Ongeval met gevaarlijke stoffen
 - Kleine brandjes
 - Transportapparatuur, heftrucks
- Aantal BHV-ers: 2
- Opleiding: gebruik kleine blusmiddelen, omgaan met gevaarlijke stoffen, levensreddende eerste handelingen.
- Voorzieningen: kleine blusmiddelen, EHBO-trommel.
- Organisatie: Protocol gevaarlijke stoffen, voorlichting aan personeel, oefenen.

Winkel

Winkelbedrijf met 50 personeelsleden, 300 klanten, weinig niet-zelfredzame personen.

- Risico's
 - Ongevallen, onwelwordingen
 - Gevaarlijke stoffen: verf, oplosmiddelen
 - Kleine brandjes
 - Ontruimen van grote groepen
- Aantal BHV-ers 7
- Opleiding: Basis Bedrijfshulpverlener
- Voorzieningen: kleine blusmiddelen, afzetlint, EHBO-trommel, P.M. evac-chair
- Organisatie: Protocol gevaarlijke stoffen, ontruimalarmering, communicatie, voorlichting aan personeel; oefenen.

Horeca

Restaurant met 5 personeelsleden, keuken, 40 klanten, weinig niet-zelfredzame personen.

- Risico's
 - Kleine brandjes (vlam in de pan, oververhitting)
 - Ongevallen, snijwonden
 - Belemmering nooduitgang
 - Ongevallen voortkomend uit agressie van klanten
- Aantal BHV-ers: 2
- Opleiding: gebruik kleine blusmiddelen, levensreddende eerste handelingen.
- Voorzieningen: Kleine blusmiddelen, EHBO-trommel, communicatie, blusdeken.
- Organisatie: informatie aan het personeel, agressieprotocol.

Gezondheidszorg

Verzorgingshuis met 50 personeelsleden (overdag), 100 patiënten de meesten niet zelf-redzaam, 50 bezoekers (overdag).

- Risico's
 - Kleine brandjes
 - Patiënten met bewustzijnsstoornissen, dementie
 - Bedlegerigheid
 - Slecht ter been
 - Slechthorendheid
- Aantal BHV-ers in dagsituatie: 2 met basisopleiding, daarnaast 14 ontruimers
- Aantal BHV-ers in nachtsituatie: minimaal twee
- Opleiding: gebruik kleine blusmiddelen, levensreddende eerste handelingen, ontruimen niet-zelfredzame personen.
- Voorzieningen: EHBO-trommels, kleine blusmiddelen, transportmiddelen voor patiënten, compartimentering, verzamelplaatsen, uitgebreide brandbeveiligingsvoorzieningen.
- Organisatie: informatie aan het personeel, alarmeringsprotocol, ontruiminstructie, gebruik brandcompartimenten.
- Doordat er 's avonds maar twee BHV-ers beschikbaar zijn, moeten de preventieve voorzieningen dusdanig zijn, dat deze twee hulpverleners binnen twee minuten op de plaats van de calamiteit competent handelend kunnen optreden.

Sociale werkvoorziening

Sociale werkplaats met 100 tewerkgestelden waarvan de helft niet-zelfredzaam, 25 personeelsleden, geen bezoekers.

- Risico's
 - Brand
 - Mensen met verminderd bewustzijn
 - Slecht ter been
 - Ongevallen
 - Paniek
 - Kleine hoeveelheden gevaarlijke stoffen
 - Werken met machines
- Aantal BHV-ers: 10.
- Opleiding: gebruik kleine blusmiddelen, EHBO, ontruimen niet-zelfredzame personen.
- Voorzieningen: EHBO-trommels, kleine blusmiddelen, compartimentering, verzamelplaatsen.
- Organisatie: informatie aan het personeel, alarmeringsprotocol, ontruiminstructie, gebruik brandcompartimenten.

Universiteit

Een vakgroep Chemie op een Universiteit heeft 75 medewerkers en 75 studenten die experimenteel onderzoek doen. De onderzoeksafdeling is gecompartmenteerd.

- Risico's
 - Brand
 - Explosie
 - Dagvoorraad gevaarlijke stoffen
 - Snijongevallen
 - Bedwelming
- Aantal BHV-ers: 5
- Opleiding: BHV-plus. Een paar BHV-ers met adembescherming.
- Voorzieningen: ademluchttoestellen, specifieke blusmiddelen, nooddouches, verzamelplaats, vloeistof absorbers.
- Organisatie: informatie aan personeel en veiligheidsvoorlichting studenten, alarmeringsprotocol, ontruiminstructie.

Loonwerkbedrijf

Een loonwerkbedrijf heeft 4 personeelsleden die allen zelfstandig werken in de landbouwmechnisatie. Er wordt met grote tractoren en landbouwwerktuigen gewerkt.

- Risico's
 - Brand
 - Beklemming

- Dodelijke ongevallen
- Landbouwbestrijdingsmiddelen
- EHBO-ongevallen
- Volstaan kan worden met werkinstructie aan de personeelsleden over de risico's en een alarmeringsinstructie.
- Opleiding: Een BHV-opleiding is te groot, wel instructie hoe te handelen als een van de bovengenoemde calamiteiten zich voordoet.
- Voorzieningen: EHBO-kist, communicatiemiddelen, brandblusser.
- Organisatie: samenspel tussen thuisbasis en individuele personeelsleden.

Constructiewerkplaats

Een las – en plaatwerkbedrijf heeft 20 personeelsleden waarvan er gemiddeld 10 op verschillende locaties werken, vaak in groepen van 2 personen.

- Risico's
 - Brandjes als gevolg van las- en snijwerkzaamheden
 - EHBO-ongevallen, beklemmingen
 - Werken met zware constructies
 - Lawaai
- Aantal BHV-ers: één met basisopleiding en een vervanger. De mensen die op locatie kunnen werken, hebben allen een instructie levensreddend handelen en een instructie kleine blusmiddelen gehad.
- Voorzieningen: EHBO-trommels, kleine blusmiddelen.
- Organisatie: informatie aan het personeel, op locatie afstemming met hoofdpdrachtgever over de uitvoering van BHV-taken.

Timmerbedrijf

Een timmerbedrijf maakt houtconstructies voor de woningbouw, als kozijnen en trappen. Er werken 15 mensen in de constructie, een tekenaar/ontwerper en een receptioniste

- Risico's
 - Verhoogde vuurbelasting bij de houtopslag
 - Letsel door houtbewerkingsmachines
 - Splinters
 - Zaagselopslag
 - Lawaai
 - Lijmen en vrijkomende vluchtige stoffen
- Aantal BHV-ers: 2 met basisopleiding.
- Voorzieningen: EHBO-trommels, kleine blusmiddelen. Preventieve brandvoorzieningen in de opslag van hout en zaagsel.
- Organisatie: informatie aan het personeel, aanvullende instructie over ernstige EHBO-ongevallen.

BIJLAGE 9: ADRESSENLIJST

Onderstaande organisaties zijn vertegenwoordigd in de Commissie Begeleiding Arbocatalogi. De VSO maakt als waarnemer deel uit van de commissie.

Stichting van de Arbeid

Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK Den Haag
T 070 - 3 499 577
F 070 - 3 499 796
E info@stvd.nl

Vereniging VNO-NCW

Bezuidenhoutseweg 12
Postbus 93002
2509 AA Den Haag
T 070 - 3 490 349
F 070 - 3 490 300
E informatie@vno-ncw.nl

Kon. Ver. MKB Nederland

Brassersplein 1
Postbus 5096
2600 GB Delft
T 015 - 2 191 212
F 015 - 2 191 414
E redactie@mkb.nl

Land en Tuinbouworganisatie Nederland

Bezuidenhoutseweg 225
Postbus 29773
2502 LT Den Haag
T 070 - 3 382 700
F 070 - 3 382 710
E secretariaat@lto.nl

Federatie Nederlandse Vakbeweging

Naritaweg 10
Postbus 8456
1005 AL Amsterdam
T 020 - 5 816 300
F 020 - 6 844 541
E info@vc.fnv.nl

Christelijk Nationaal Vakverbond

Tiberdreef 4
Postbus 2475
3500 GL Utrecht
T 030 - 7 511 100
F 030 - 7 511 109
E cnvinfo@cnv.nl

Vakcentrale voor middengroepen en hoger personeel MHP

Multatulilaan 12
Postbus 575
4100 AN Culemborg
T 0345 - 8 519 00
F 0345 - 8 519 15
E info@vc-mhp.nl

Verbond Sector werkgevers Overheid (VSO)

Postbus 20011
2500 EA Den Haag
T 070 - 426 65 94
F 070 - 426 66 53
E vso@minbzk.nl

Stichting van de Arbeid
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK DEN HAAG
T 070 - 3 499 577
F 070 - 3 499 796
E info@stvda.nl
www.stvda.nl